

I

Vandaag is de mist zo dicht dat je hem wel kunt eten. Ik zie nauwelijks een retem ver. Op mijn hoede schuifel ik langs de rotswand waarin de woningen zijn uitgehakt. Zoals altijd zijn de treden vochtig: stukken glibberige rots in het koeptje grijs licht dat zich met moeite een weg door de mist heeft gebaand. Het is nog een eind lopen naar huis en ik schud met mijn schouders omdat de riemen van mijn rugzak in mijn schouders snijden. Zoals altijd draag ik de harpoen in mijn hand. Ik ben een goede schutter, topklasse, zoals mijn vader zegt. Uren heb ik geoefend in onze grote grottuin om me voor te bereiden op de jacht. Dat is absoluut noodzakelijk. In de dichte mist kan altijd de donkere, harige vorm van een Tar opduiken. De Tars zijn onze vijanden. Ze zijn slim, snel, hebben een ongemeen scherp gehoor en ruiken voedsel op honderden retem afstand.

Iets tikt of klikt voor me. Is het een Tar die zijn weg tussen de keien zoekt? Met ingehouden adem luister ik, probeer mijn opstandige hart onder controle te houden en buig wat door mijn knieën, de harpoen schietensklaar. Het wordt zo stilaan tijd dat ik mijn eerste Tar omleg. Bij de jacht is het belangrijk om je zelfbeheersing te behouden. Ik adem diep en traag, zoals ik heb geleerd. Er beweegt niets. Iets tikt tegen de rots. Was dat metaal? Zou het een controleur zijn? Uit gewoonte kijk ik om me heen om te zien of ik niks heb laten vallen, maar het stukje rots onder mijn voeten is leeg, nat, glad. Ik zie maar tien treden ver en lees automatisch de tekens die in de trap zijn uitgehakt en die je niet alleen meer grip geven op de rots maar ook precies vertellen waar je bent. Het blijft stil, ik hoor zelfs niet het zoeven van de molenwieken in de wind.

Voorzichtig loop ik verder en dan zie ik hem, hij is groter dan enige Tar die ik ooit zag. Hij staat maar een paar retem ver. Ik druk me tegen de rotswand en zie vlakbij het nummer 43. Hier woont Ratoe. Even raak ik het huisnummer aan, dat netjes in de harde steen is gebeiteld. Daaronder is het plan van de wijk uitgehakt, een gecodeerd plan vol cijfers en figuren en uit dat vierkant vertrekken lijnen, glad, gekarteld, golvend, een patroon dat over heel Mistland uitwaaiert. Zelfs wanneer de mist zo dicht wordt dat je je eigen knieën niet kunt zien, kun je met je vingers die lijnen volgen en blindelings thuis raken.

De Tar snuffelt tussen de keien. De wind waait in mijn gezicht en vertelt me dat de Tar me niet kan ruiken. Ik richt mijn harpoen en net op dat moment kijkt de Tar me aan. Zijn scherpe zwarte oogjes boren zich in de mijne en verlammen me een ogenblik. Hij ontbloot zijn enorme, gelige tanden. Het is de eerste keer dat ik een levende Tar van zo dichtbij zie. Hij ziet er... bijna Mistlanderlijk uit. Mijn vinger zit als bevroren rond de trekker. De Tar keert zich bliksemsnel om en duikt in een gat in de wand. Ik schiet voor hij verdwijnt en ik hoor een hoge en schrille gil, maar mijn pijl bliksemt tegen de rotswand en klettert dan over de trappen. Ik hurk bij het gat. Het is bijna niet te zien tussen een partij dikke rotsblokken. Dit moet ik Ratoe meteen vertellen, maar eerst mijn pijl.

Ik haast me naar beneden. Daar ligt hij, glad en glimmend. Net als ik me wil bukken om hem op te rapen, doemt een grijze gedaante uit de mist op en zet zijn voet op mijn pijl.

‘Wat ligt hier zomaar op de grond?’ lispelt de controleur. Ik kijk op naar de grijze helm waaronder kille blauwe ogen me aanstaren. Hij heeft zijn dikke rode bril over de helm geschoven. Het is Manie, de meest gevreesde controleur. Hij kan met die akelige ogen retems ver door de dichtste mist staren.

‘Het is mijn pijl, meneer de controleur. Ik dacht dat ik een Tar zag en schoot meteen. Maar ik moet me vergist hebben. De mist is ook zo dicht vandaag. Ik wilde mijn pijl net oprapen.’

‘Het is gevaarlijk om zomaar te schieten in zo’n dichte mist als je geen mist-zicht hebt. Je zou je pijl wel eens kunnen kwijtraken en je weet welke straf daarop staat.’

‘Ja, meneer de controleur.’

‘Je kent toch het eerste gebod, mag ik hopen?’

‘Ja, meneer de controleur.’

Hij buigt zich voorover en staart me van dichtbij aan, zet een hand achter zijn oor, dat uit een opening in de helm puilt en waarop dikke grijze haren groeien, en steekt dat gulzig naar voor.

Ik rammel het eerste gebod op: ‘Niets mag verloren gaan, denk daar voortdurend aan.’

‘Goed’, zegt hij. ‘Ik zal het voor deze keer door de vingers zien.’

Hij heft zijn voet op en draait zich om. Op hetzelfde ogenblik is hij verdwenen. Het grijs van zijn pak en helm is als de mist zelf. Controleurs kunnen altijd

en overal opduiken. Ik raap mijn pijn op, houd het staartstuk onder mijn oog en gluur over de schacht naar de punt. Er is geen enkele verbuiging te zien, maar op de punt zit een donkere vlek. Bloed. Ik heb hem geraakt! Wat een geluk dat Manie dat niet heeft gezien, anders zou hij vast zelf op de Tar gaan jagen. Ik steek de pijn weer in de loop en ik trek met alle kracht aan de hendel om de harpoen weer op te spannen. Opnieuw hurk ik bij het gat, maar durf er mijn hand niet instoppen. De Tar zou me kunnen bijten en de beet van een Tar kan dodelijk zijn. De Tarziekte is een mysterieuze en ongeneeslijke ziekte, waar niemand het fijne van weet, zelfs mijn vader niet. Het ene verhaal is nog akeliger dan het andere en iedereen is doodsbenuwd voor Tarbeten. Op de rots tussen de keien liggen nog een paar druppels kleverig bloed. Ik moet hem flink hebben geraakt. Uit mijn rugzak pak ik een pluk witmos om het bloed op te vegen. Mijn vingers trillen van nervositeit en ik laat het deksel van het blik witmos vallen, een geluid dat ik zeker niet wil maken. Ik raap het vlug op en druk me tegen de helling. Stel je voor dat de controleur terugkomt. Ik wacht, maar er gebeurt niets. Zonder het minste geluid poets ik koortsachtig de rots schoon tot het witmos helemaal rood ziet. ‘Niets mag verloren gaan, denk daar voortdurend aan’, fluister ik tegen de mist.

Tussen de stenen zoek ik naar een dikke kei om het gat te versperren. Hij is zo zwaar dat ik hem in het gat moet rollen.

De hendel van de bel, een grote en glimmende kogellager, glanst in het vage licht dat zijn weg door de mist weet te vinden. De knikkers in de kogellager tikken prettig als ik aan de grote ronde ring aan het uiteinde van de staaldraad trek. Vaag hoor ik het diepe sonore luiden van de bel in de grotwoning. Terwijl ik wacht, druk ik me tegen de muur om zo onzichtbaar mogelijk te zijn. Misschien duikt de Tar weer op, hij is misschien sterk genoeg om de steen weg te rollen.

De deur zwaait open en de vader van Ratoe steekt zijn hoofd naar buiten.

‘Dag meneer’, zeg ik zo vriendelijk mogelijk. ‘Zou ik Ratoe even kunnen spreken?’

‘Dag Alman. Natuurlijk, kom binnen.’

Meneer Staal laat me binnen en sluit de deur.

‘Waarvoor moet je haar spreken?’

‘Euh, over de levenscyclus van de slak, een taak voor school’, flap ik eruit.

‘Ik dacht dat jij zo’n krak was in ibologie.’

Ik lach wat verlegen.

Als we verder de woning in lopen, komt de warmte me tegemoet. Verborgen aan het einde van lange tunnels ligt het atelier van meneer Staal. Hij is veruit de beste kogellagermaker van Mistland. Ik kijk op naar de indrukwekkende hiërogliefen in de rotswand, een werk van vele generaties, waarin van naaldje tot draadje wordt uitgelegd hoe je een perfecte kogellager kunt maken. Er zijn enorme beeldhouwwerken bij van de installaties die daarvoor nodig zijn en verwijzingen naar ieder onderdeel, compleet met de precieze afmetingen. ‘Niets mag verloren gaan’, ook geen brokje kennis.

‘Ben je geïnteresseerd in de bewerking van metaal?’ vraagt meneer Staal als hij ziet hoe ik naar het eeuwenoude beitelwerk staar.

‘Het is boeiend...’ zeg ik diplomatisch.

‘Maar jij bent meer voor ibologie, niet? Je vindt het wel. FGH.’

Een beetje verbaasd dat meneer Staal me zomaar naar de kamer van zijn dochter laat gaan, loop ik de tunnel in en volg de codes om mijn weg door het grottenstelsel te vinden. Van iedere bewoner die ooit in deze grotwoning verbleef, tenminste vanaf het jaar van de beitelverordening, is er een beknopte geschiedenis. Chronologisch lopen de verhalen verder de tunnel in. Hoe dieper je de grotten in trekt, hoe dichter je bij de dag van vandaag komt. Op een kruising van gang F vind ik de letter G. Het is een smalle tunnel en slecht verlicht, maar ik voel me toch veilig. Ik klop op deur H en wacht met een vreemd tintelend gevoel in mijn buik. Het is de eerste keer dat ik Ratoe op haar kamer bezoek en eigenlijk hoort het helemaal niet dat een jongen en een meisje van veertien elkaar daar opzoeken.

De deur zwaait open. Ratoe kijkt me vrolijk aan. Ze ziet er betoverend uit met haar lange gouden haar. Ze draagt een nauwsluitende groene hennepjurk die ik nooit eerder zag en haar vader vast een kleine kogellager heeft gekost. Ik kijk naar binnen en zie dat ze bezig was aan een schilderij dat op een ezel staat.

‘Ik heb je vader gezegd dat we een schoolwerk over de levenscyclus van de slak moesten maken.’

Ze trekt haar neus op. ‘Jakkas.’

‘Toch nuttig om te weten. Ik weet dat je niet graag zulke dingen leert, Ratoe, maar je doet het beter wel. Anders kom je nog in de ertsmijnen terecht.’

‘Ik wil mooie dingen maken, waarom heeft niemand dáár begrip voor?’

Ik kijk nog eens naar het schilderij en zie geel en rood, felle, warme kleuren die we alleen maar zien bij de bewerking van metaal, maar toch is dit anders.

‘Wat is het?’

‘De zon’, antwoordt ze zonder aarzelen.

‘Niemand heeft ooit de zon gezien.’

‘Daarom!’ roept ze.

Het is boeiend, het heeft iets, iets warmes, iets hoopvol...

‘Het is mooi’, zeg ik.

Mijn woorden doen haar gezicht stralen als het schilderij dat ze heeft gemaakt. Ze moet er ook verschrikkelijk veel werk aan hebben gehad. Schilderen doe je op gepolijste kalksteen en de kleurstoffen kun je alleen maar met heel veel moeite aan sommige planten en stenen onttrekken. Schilderen is niet verboden, maar het is toch een randgeval. ‘Gaaf er iets verloren?’ is ook hier altijd de vraag. Eigenlijk niet, beschilderde kalksteen kan weer worden gemalen en in teelaarde vermengd.

‘En wat kom je echt doen, Alman?’

‘Ik heb een Tar gezien, vlak bij jullie huis. Ik heb hem geraakt, maar hij is ontsnapt via een gat tussen de rotsblokken geen vijf retem van jullie deur vandaan, hij was wel tien liko.’

‘Bah!’ Ze huivert. ‘Zou die dan in ons huis zitten? Papa vond al dat er voedsel verdwenen was uit de voorraadkamer. Kom maar eens kijken.’

Ik volg haar door het labyrint van tunnels tot bij een dikke deur. Het metaal voelt kil aan. Ik meen gescharrel te horen achter de deur.

‘Wacht, Ratoe. Ik geloof dat hij binnen is.’

Ratoe gaat meteen een paar passen achteruit. Met trillende handen hef ik mijn harpoen en ik trek voorzichtig de deur open. Het licht van de tunnel valt naar binnen en weerkaatst in de glimmende potten en dozen, de metalen netten vol gedroogde paddenstoelen, de rits gedroogde kikkers en salamanders. Ik zie een donkere vlek op de vloer. Dit is een droge kamer, dus water kan het niet zijn. Ik hurk en raak het plasje met mijn vingers: bloed! Hij moet hier zijn.

Dit is link. Een gewonde Tar is bijzonder gevaarlijk en een Tar in de val zal zonder aarzelen aanvallen. Ik schuifel voort over de vloer. In de verste hoeken is het aardedonker en ik durf nauwelijks verder. Dan blinkt er iets, fonkelende ogen. Een beweging. Ik richt mijn harpoen. Een grom, een bek vol scherpe tan-

den. Ik druk af en een krijs weerklinkt. Het ondiep valt boven op me. De stinkende vacht verstikt me. Ik schud, sla met mijn handen om me heen en scharrel onder de bewegingloze Tar uit.

Ratoe knipt het licht aan en daar ligt hij, een enorme Tar. Wat een kanjer. De pijn is net onder zijn keel diep in zijn borstholte doorgedrongen.

‘Wauw, Alman, je hebt hem te grazen genomen.’

Plots weerkaatsen voetstappen door de tunnel. Daar staat de vader van Ratoe dreigend in de deuropening. Hij vult het deurgat met zijn machtige gestalte, geprangd in zijn leren werkkledij. Hij zet zijn gespierde armen in zijn zij en de woede straalt van zijn kogelronde gezicht.

‘Wat moet jij hier in...’ om dan stil te vallen wanneer hij de doorboorde Tar opmerkt.

Hij knielt bij de Tar.

‘Wat... hoe... wat een kanjer, waarom heb je me niet...?’ Dan kijkt hij op en grinnikt. ‘Jij was op zoek naar een heel ander soort ibologie dan de slak, niet?’

‘Ja’, beken ik. ‘Ik had die Tar buiten al opgemerkt toen hij een gat bij jullie voordeur in vluchtte. Het was mogelijk dat hij hier in huis zat.’ Ik pak een nieuwe prop witmos en begin het bloed van de vloer te vegen.

‘Ik haal een kuip’, zegt Ratoe.

Terwijl ik naarstig het bloed van de vloer boen, voel ik de zware hand van meneer Staal op mijn schouder.

‘Dat was knap, Alman, zo’n enorm beest. Die heeft zich natuurlijk al vaker tegoed gedaan aan mijn voorraadkamer... Goed van je dat je me ervan verlost hebt.’

Ik stop het bebloede witmos weer in het tinnen blik en voel een ‘maar’ komen.

‘Maar je bent hier op mijn terrein.’

‘Het is onze taak altijd en overal de Tar te bestrijden’, werp ik tegen.

Meneer Staal lacht smakelijk.

‘Dat is zo, jongeman, dat is zo, maar aan de deur staan liegen over ibologie, terwijl je op een Tar komt jagen in mijn voorraadkamer...’

Somber kijk ik naar de dode Tar. Ik had graag het hele beest naar huis gedragen. Daar zouden we allen een week van kunnen eten. Kans op vlees hebben we zelden.

‘We zullen daarom de buit dus eerlijk verdelen, wat zeg je?’

Ik wil dolgraag de kop, om de tanden, als jagerstrofee. Het zijn de enige sieraden die in Mistland worden gedragen. Gepolijst worden ze schitterend wit en je kunt er gravures in maken. Meneer Staal gaat verder:

‘Dus ik neem het voorkwartier en de kop, jij mag het sappige achterkwartier en de pels meenemen, akkoord?’

Ratoe komt met de kuip binnen en bekijkt haar vader boos, alsof ze wil zeggen: jij hebt hem niet gedood, jij verdient de tanden niet. We leggen de Tar in de kuip. Hij voelt nog warm en soepel, alsof er nog leven in zit. We dragen samen de zware kuip door de tunnels naar de grote ruimte dicht bij de ingang.

‘Kijk eens wat de jonge Herbas in de voorraadkamer heeft weten te verschalken’, roept meneer Staal. Zijn vrouw en twee jongetjes komen uit de keuken aangelopen.

‘Wauw!’ roepen ze, en: ‘Lekker!’

‘Alman krijgt het achterkwartier en de pels.’

Uit een lade pakt hij een stevige tang en trekt de twee slag tanden uit de muil van de Tar. De kleintjes deinzen achteruit als ze de vreselijke tanden zien.

‘Wat een joekels!’ roept de kleinste jongen.

‘Jazeker,’ zegt meneer Staal, ‘maar ze behoren aan de jager.’ Hij geeft me een knipoog. Ik voel mijn borst zwellen van trots. De tanden zijn toch voor mij! Meneer Staal heeft me een lesje willen leren omdat ik aan zijn deur heb staan liegen.

Alsof hij een orkest gaat dirigeren, pakt meneer Staal een groot mes en steekt het in de lucht. Dan gaat hij aan de slag. In een mum van tijd heeft hij de Tar gevild en ligt hij naakt, wit en roze, in de kuip.

‘Wat is dat?’ roep ik verschrikt en wijs naar de buik, die beweegt. Het monster leeft nog!

Meneer Staal kijkt wat dichter toe.

‘Hmm, hij is wel degelijk dood, hoor. Maar het is geen hij, maar een zij. Drachtig bovendien.’

Ratoe slaakt een gil en slaat haar handen voor haar gezicht. Ik slik. Daar had ik nooit bij stilgestaan, dat Tars ook kleintjes krijgen. Ik vind het opeens verschrikkelijk wat ik heb gedaan.

‘Je hebt me van een vreselijke plaag gered, Alman’, zegt meneer Staal echter. ‘Stel dat ze haar nest jongen hier in huis had gekregen. Je hebt er geen idee van hoe snel die groeien en welke vernielingen ze hadden kunnen aanrichten.’

Hij snijdt met één haal de buik open.

‘We moeten ze snel en pijnloos doden.’

Ik hoor aan de stem van meneer Staal dat hij dat geen leuke klus vindt.

‘Haal ze eruit, dan zoek ik een zak’, zegt hij tegen mij.

Ik gruw, maar doe wat hij vraagt en snijd de naakte jongen los. Bij het laatste jong weet ik niet wat me bezielt, maar bliksemsnel en ongemerkt stop ik het diep in de zak van mijn pelsmantel.

Korte tijd erna steekt mevrouw Staal het achterkwartier van de Tar in mijn rugzak. Ze heeft het vlees in de pels gedraaid en dan omwikkeld met staalfolie. Ik ben in de war door wat ik heb gedaan. De Tars zijn onze vijanden. Je moet ze doden als je kunt, dat is ieders plicht. Ze kunnen ons bestaan verwoesten. Bovendien zijn ze bijzonder lekker, vooral gebraden in de oven, met uitjes. Ik voel me tegelijk trots en schuldig. Het Tarjong beweegt in mijn mantel.

‘Dan ga ik maar weer’, zeg ik.

‘Haast je maar’, zegt Ratoe. ‘Het wordt al donker.’

Haar jurk van hennepstof ruist als ze me naar de deur volgt.

‘Vond je het echt mooi?’ vraagt ze.

Het duurt een paar druppels voor ik besef waar ze het over heeft en dan zeg ik overtuigd:

‘Ja hoor, je schilderij van de zon is heel mooi.’

Ze kijkt even om of er niemand kijkt en geeft me vlug een zoen.

‘Je bent een schat’, zegt ze.

In de schemer is de mist nog dichter geworden. Ik spoed me verder over de rotsen, want ik heb geen zin om hier rond te dwalen wanneer ik mijn eigen voeten niet eens kan zien en als een blinde, met mijn vingers over de uitgehakte lijnen, de weg moet volgen. De rugzak is nu nog zwaarder, maar ik verdraag de pijn in mijn schouders met trots en opwinding.

Buiten adem bereik ik de opattheek en blijf even staan uithijgen bij de deur. Mijn vader zou wel eens heel boos kunnen zijn dat ik zo laat thuis kom. De bel klinkt vrolijk als ik de deur van onze winkel openduw met mijn beste glimlach op mijn gezicht. Mijn vader bekijkt me onderzoekend en plukt even aan zijn lange grijszwarte sik. Zoals altijd als ik thuiskom, snuif ik de heerlijke geur van al die kruiden op. Zo ruikt thuis.